

2024-06-14

Sektionen för näringsliv, kultur och fritid
Erik Peurell

Ställningstagande avseende folkbildningen

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) vill ta tillvara folkbildningens positiva aspekter,

- de med individstärkande och demokratifrämjande innehåll för bildning och utbildning,
- de som innebär etablering på arbetsmarknaden av personer som tidigare stått utanför den,
- de som erbjuder integration och inkludering i samhället som alternativ till utanförskap,
- de som skapar förutsättningar för kultur i hela landet,

och ta hänsyn till dem som resurser i det planeringsarbete som behöver göras tillsammans mellan kommunerna, regionerna och staten för en kompetensförsörjning för hela samhället.

För att finna dessa positiva aspekter behöver

- kommuner och regioner ha en god dialog med folkbildningens representanter lokalt och regionalt,
- en struktur skapas för dialog mellan staten å ena sidan och kommuner och regioner å andra sidan om långsiktig gemensam finansiering av folkbildningen.

Ökad dialog med folkbildningens representanter

Stödet för verksamheten i folkbildningens organisationer är på många håll i Sverige föremål för prövning och neddragning. Bland kommuner har de ekonomiska bidragen till studieförbunden minskat med nästan 20 procent i reala tal på 25 år. Ett drygt 20-tal kommuner ger inget stöd till studieförbunden överhuvudtaget.

Det är bekymmersamt att relationerna mellan kommunala företrädare och folkbildningens aktörer försvagas genom denna utveckling. Utan goda

kontakter mellan folkbildningen och SKR:s medlemmar riskeras att en betydelsefull del av lokalsamhället kopplas bort från samtalet om samhällsutvecklingen. Kommuner och regioner går miste om den kraft bildningsverksamhet i civilsamhället utgör när den är som bäst och omvänt förlorar bildningsorganisationerna successivt möjligheten att bidra till den lokala och regionala utvecklingen.

I SKR:s inriktning för perioden 2023–2027 slås fast att SKR ska arbeta för att utbildningssystemet bättre möter verksamheternas behov och ska verka för nya och fler vägar till utbildning i strävan att säkra välfärdens kompetensförsörjning. Genom ett pågående samtal, en löpande dialog, mellan folkbildningen och representanter för kommuner och regioner kan information utbytas om behov av kompetens och möjligheter att erbjuda utbildningar. Folkbildningens aktörer kan erbjuda kompletterande utbildningar till dem som är i behov av det.

En viktig del i att möta den arbetskraftsbrist som vi står inför är att synliggöra de väsentliga insatser för både individen och samhället som görs inom folkbildningen i allmänhet och folkhögskolorna i synnerhet. För individen erbjuds möjligheter till omställning och personlig utveckling. För samhället kan vinsterna bli bland annat succesiv utökning till heltidsarbete, förlängning av arbetslivet och minskad sjukfrånvaro.

Kultur i hela landet

Riksdagen har beslutat om en minskning av statsbidraget till studieförbunden för 2024, med förslag om ytterligare minskning även för 2025 och 2026, så att minskningen är totalt 500 miljoner kronor 2026 jämfört med idag. Det är en dryg fjärdedel jämfört med de 1,8 miljarder kronor som Folkbildningsrådet fördelade till studieförbunden 2022.

Enligt bedömningar gjorda av SKRs medlemmar kan det minskade ekonomiska utrymmet för studieförbunden få stora konsekvenser för musikinfrastrukturen i regionerna, det kan minska mångfalden och ge minskade möjligheter att nå deltagandemålen, det kan påverka verksamheterna för föreningslivet och civila samhället samt ställa arrangörskapande verksamheter på prov de kommande åren. Det kan uppstå vita fläckar på Sverigekartan dit folkbildningens erbjudanden inte når.

Kunskapen om vad studieförbund och folkhögskolor har för betydelse för kompetensförsörjningen och kulturlivet i den egna kommunen eller regionen riskerar att gå förlorad, om kontakterna med folkbildningens aktörer inte upprätthålls.

Överenskommelse om gemensam och långsiktig finansiering

SKR menar att dagens system för finansiering av folkbildningen genom ansvarstagande från såväl staten som regionerna och kommunerna fungerar väl. Villkoren för hur framtida finansiering av folkbildningen i allmänhet och folkhögskolorna i synnerhet ska delas mellan statlig, regional och kommunal nivå behöver förtydligas. Det behövs en dialog mellan regering och SKR, som i förlängningen kan leda fram till en överenskommelse mellan staten å ena sidan och regionerna och kommunerna å den andra.

Detta har betydelse för de viktiga frågorna om kompetensförsörjning inom vård, skola och omsorg där prognoserna för de kommande decennierna gör att alla tänkbara bidrag till lösningar av utmaningarna behöver beaktas, så även folkbildningens bidrag.

Med ett gemensamt ansvarstagande mellan stat, regioner och kommuner för långsiktig planering av folkbildningens resurser, förbättras förutsättningarna för folkbildningens aktörer att verka i alla delar av landet. På sätt ökar möjligheterna för landets invånare att kunna bo, utbilda sig, vidareutbilda sig och få jobb var som helst i landet.

En aktiv bevakning av medlemmarnas intressen är en av grunderna i SKR:s ändamål. SKR:s ställningstaganden tydliggör vår ståndpunkt i en viss avgränsad fråga och utgör underlag för påverkansarbetet och debatt. Ställningstaganden arbetas fram tillsammans med medlemsföreträdare på regional och lokal nivå och beslutas av SKR:s styrelse.